

Сучасна сім'я. Її пріоритети

Узагальнено, особистість – це людина, що поєднує риси загальнолюдського, національного, суспільно значущого та індивідуально-неповторного. Серед усіх надбань людини найбільша цінність належить правильному вихованню, одержаному в дитинстві та юності від батьків, у родинному колі. Без цього найкращі здібності, найбільші статки, найвище родове походження нічого не варті. Актуальними є думки письменника, педагога О.Духновича, який писав із цього приводу, що *«...початкове виховання належить батькам – це найприродніший обов'язок і повинність... Батьки є першими вихователями своїх дітей»*.

Родинне виховання – це феноменальне явище сімейного та суспільного життя, яке постало у процесі трудової діяльності людей у зв'язку з необхідністю для молодого покоління оволодівати виробничо-трудоим досвідом старших поколінь. Відтак мати та батько виступають першими педагогами для дитини. Процес родинного виховання – це сукупність послідовних дій батьків, спрямованих на досягнення правильного виховання своїх дітей. Вони наділені всім, що властиве для педагогічного процесу і становить цілеспрямовану, свідомо організовану, розвивальну взаємодію вихователів і вихованців, упродовж якої розв'язуються суспільно-необхідні завдання освіти дітей і молоді.

Ідеалом родинного виховання виступала та виступає здорова та щаслива людина з багатогранними знаннями і високими духовно-моральними якостями, працьовитістю.

Традиційна батьківська педагогіка – це не що інше, як педагогіка життя. Процес виховання в трудовій сім'ї мало чим різниться від реальної життєвої діяльності самої родини та громадян. У цьому полягає основна дійова сила й достоїнство родинної педагогіки.

Принципи родинного виховання впливають із закономірностей функціонування батьківської педагогіки і розглядають як положення, що визначають вимоги до змісту, організації і методів забезпечення виховного процесу в сім'ї. Основне завдання родинного виховання полягає в тому, щоб сформувати людину здатною до досягнення її призначення.

У сім'ї формується характер дитини, її особистісні риси, в т.ч. закладаються основи національної свідомості, і відбувається становлення особистості загалом. Ще В. О. Сухомлинський відзначав, що *«... сім'я – це повноводна річка, водами якої живиться держава»*. У сім'ї шліфуються найтонші грані людини – громадянина, людини – трудівника, людини – культурної особистості. З сім'ї починається соціальне виховання.

Пріоритет родинного виховання, порівняно з іншими виховними ланками, незаперечний. Його сутність полягає в тому, що сім'я першою бере під свою опіку дитину з часу її народження у віці найінтенсивнішого формування її характеру і не применшує своєї уваги тоді, коли вона дорослішає. Родина належить до перших і найвпливовіших вихователів особистості. З цього приводу В.О. Сухомлинський писав: *«Виховує, звичайно, сім'я в цілому – її загальний дух, культура людських*

стосунків... Без батьківської мудрості нема виховної сили сім'ї. Батьківська мудрість стає духовним надбанням дітей».

Проте, сучасна українська сім'я зациклена на економічній площині життя. Дух комерціалізації витісняє з нашого життя усталенні цінності. Людина живе суєтно, поспіхом, вона переобтяжена буденними справами, здебільше емоційно напружена. І сучасній дитині випало бути свідками різного роду криз, боротьби батьків за виживання родини, занепаду моральних цінностей, насадження культу речей, фізичної сили, тілесних утіх, розваг, грошей, зброї тощо. Вони зростають із установкою на красиве життя, яке дається легко, без особливих зусиль, дитина часто не рахується з іншими, буває нещирою, ображає слабших, виявляє нечесність, егоїзм, безвідповідальність, характеризуються низькою віддачею, задовольняються низькою або посередньою якістю зробленого. Тобто сучасна сім'я у період трансформації суспільства, природно, зазнала змін, що позначилося й на розумінні, й на ставленні до її виховної функції. Дійовими компонентами, як відомо, тут є і система цінностей сім'ї та соціальних настанов, стиль взаємин між членами родинного колективу та іншими людьми, сімейні традиції, рівень психолого-педагогічної культури батьків.

Занурені у щоденні клопоти батьки не завжди усвідомлюють, що на сьогодні мають справу з «ною» дитиною, яку погано розуміють, у відношенні до якої використовують старі схеми, що нині вже не діють, орієнтуються на традиційний зміст, форми та методи виховання та навчання дитини.

Майже весь досвід життя в суспільстві дитина здобуває у родинному колі, через наслідування, яке є способом орієнтування дитини в різних аспектах навколишньої дійсності, що важливо для розвитку особистості. У дошкільному віці сила наслідування підкріплюється загостреним бажанням дитини чинити так, як мама, тато (сестричка, братик, бабуся, дідусь тощо). Спочатку малюк наслідує зовнішні дії та словесні реакції дорослих, вчиться правильно діяти у світі предметів, згодом він переймає способи та смисли поведінки дорослих їхні особистісні якості. Як результат – уява дитини створює «внутрішню модель зовнішнього світу», що й слугує підґрунтям моделі реальної поведінки.

Тому основне завдання сучасної сім'ї як першого соціального інституту для дитини – створити сприятливі умови для її особистісного становлення, навчити дитину жити у злагоді з довкіллям і згоді з собою, вправляти в умінні розгортати конструктивну, створювальну, гуманістично спрямовану життєдіяльність. Батькам належить перетворитися на «соціальних архітекторів» конструктивного, гуманістично спрямованого життя дитини, допомогти їй знайти своє відповідне місце у сучасному складному світі. Варто для початку усвідомити особливості впливу сім'ї на дитину, які можуть бути як сприятливими, так і несприятливими.

А.Макаренко, звертаючись до батьків, наголошував: *«Ваша власна поведінка – найголовніша річ. Не думайте, що ви виховуєте дитину лише тоді, коли з нею розмовляєте, повчаєте або караєте. Ви виховуєте її у кожний момент вашого життя».*